

Nils Retterstøl, en høvding i norsk psykiatri, har utgitt sine memoarer

En omtale ved Atle Roness

Nils Retterstøl har fulgt norsk psykiatri gjennom 50 år, og har i en nylig utkommet bok, "I grenseland", skrevet om sitt liv som fagmann. Det har skjedd store forandringer i psykiatrien i løpet av disse årene, og Nils Retterstøl har stått sentralt og vært med på å prege utviklingen. Han husker tiden fra før psykofarmaka gjorde sitt inntog, var med på å innføre miljøterapien og har bidratt sterkt til oppbyggingen av den moderne psykiatri.

I boka forteller han om sin bakgrunn og oppvekst. Han ville bli lege og fikk tidlig interesse for psykiatrien. Gode forbilder og veiledere hadde han gjennom blant andre Gabriel Langfeldt og Leo Eitinger. Han utviklet seg etter hvert til å bli en fremragende kliniker, forsker og sykehusadministrator. Han tok som overlege, direktør og professor initiativ til omstrukturering av Neevengården sykehus i Bergen og gjorde det samme på Gaustad sykehus i Oslo der han har gjort tjeneste fra 1973 til 1994.

Allerede før Retterstøl tok fatt på arbeidet ved Neevengården sykehus, hadde han gjort betydelige forskningsarbeider på sine spesialfelt, nemlig paranoide psykoser, stoffmisbruk og suicidologi. Gjennom iherdige etterundersøkelser av pasienter som hadde vært innlagt for alvorlige sinnslidelser, medikamentmisbruk og selvmordsforsøk, kunne han vise hvordan forløpet var for pasientene. Han kunne dokumentere at det ved flere av de alvorlige tilstandene var et bedre forløp enn man inntil da var klar over.

Gjennom en rekke bøker, foredragsvirksomhet, aviskronikker og TV-programmer har Retterstøl vært med på å avmystifisere psykiske lidelser. Han er oppriktig glad i pasientene sine og ser en oppgave i å tale de psykiatriske pasienters sak. Gjennom sitt forfatterskap ønsker han å spre håp ved å få frem at det er mulig å gjøre noe for mennesker med alvorlige psykiske lidelser. Han er da også blitt belønnet med flere priser for fremragende informasjon om sinnets helse for befolkningen, og er utnevnt til Kommandør av St. Olavs orden.

Retterstøl kommer i boka med kritiske synspunkter på sider ved dagens psykiatri. Han mener at nedbyggingen av psykiatriske sengeplasser har gått for fort, og at oppbyggingen av tilbud utenfor institusjonene har skjedd for langsomt.

Mange psykiatriske pasienter har fått det bedre i dag takket være nye behandlingstilbud. Men de sykeste pasientene har ofte et dårligere tilbud nå enn de hadde tidligere, når de så sendes ut på en hybel uten

kontakt og oppfølging.

En skulle tro at denne mannen var en skrivebordsfilosof, så mye som han har rukket å publisere av betydelige arbeider innenfor sine spesialområder. Men Nils Retterstøl har ikke gjemt seg bak skrivepulten. Han har hele tiden vært i klinisk arbeid med nær kontakt med pasientene, noe som har gitt hans skriftlige arbeider troverdighet og tyngde. Internasjonalt har han betydd mye som forfatter av tallrike, viktige studier, som redaktør av flere innflytelsesrike tidsskrifter, som medlem av Rådet for Den europeiske psykiaterforening, som president i International Association for Suicide Prevention og leder av tallrike kommisjoner og utvalg, blant annet som formann i den rettsmedisinske kommisjon, psykiatrisk gruppe.

Nils Retterstøl gikk av som pensjonist for ti år siden, men har siden ikke ligget på latsiden. I de ti årene som har gått, har han vært en flittig skribent, forsker, foredragsholder og veileder. Han har engasjert seg spesielt i forebygging av suicid, tatt initiativ til en egen handlingsplan mot selvmord i Norge, og vært redaktør av tidsskriftet "Suicidologi".

Det er fortjenstfullt at Nils Retterstøl har skrevet om sitt liv som psykiater. I boka har han også i stor grad redegjort for den forskning som hans elever og kolleger har utført, og omtaler mange av de sentrale personer innenfor faget gjennom de siste femti år. Boka er skrevet i samarbeid med journalist Jørn-Kr.

Jørgensen. Den er velskrevet og lettlest, og kan varmt anbefales til alle som på en eller annen måte behandler mennesker med psykiske lidelser.

Nils Retterstøl i samarbeid med Jørn-Kr. Jørgensen: **I grenseland. Fra en psykiaters liv.** Oslo: Damm, 2003. 352 sider.

Atle Roness er overlege ved Psykiatrisk klinikk, Haukeland sykehus og professor i psykiatri, UiB.

Ny rapport

Vård av selvmordsnære pasienter
- en kunnskapsøversikt

Socialstyrelsen

Runeson, Bo / Samuelsson, Mats / Åsberg, Marie:

Vård av selvmordsnære pasienter: en kunnskapsøversikt

Stockholm: Socialstyrelsen, 2003.
- 81 s. ISBN 91-7201-764-3

(Två externa eksperter, Lars Mehlum och Maila Upanne har granskat dokumentet.)

Fra forordet:

Det är Socialstyrelsens förhoppning att kunnskapsöversikten skall vara ett stöd för dem som kommer i kontakt med självmordsproblematik och bistå dem i deras försök att förhindra självmord och deras strävan att inge hopp och bidra till högre livskvalitet.

Detta är en kunnskapsöversikt. Det innebär att rapporten baseras på vetenskap och/eller beprövad erfarenhet. Kunnskapsöversikter ska bland annat kunna ge stöd för en kunskapsbaserad vård och behandling, metodutveckling och annat förbättringsarbete, stimulera och underlätta kvalitetsuppföljning, och/eller belysa fördelningsmässiga effekter. Socialstyrelsen svarar för innehåll och slutsatser.

Informasjon om publikasjonen:

www.sos.se/fulltext/110/2003-110-8/sammanfattning.htm

 Socialstyrelsen
THE NATIONAL BOARD OF HEALTH AND WELFARE